

Krisen hotar spränga sammanhållningen

Hufvudstadsbladet den 1 november 2011

Överkonsumtion och felaktiga investeringar måste betalas av någon. Onsdagens toppmöte var bara ett i raden vid vilket man skjuter problemet framför sig och hoppas att få fler att fördela kostnaderna på. Oavsett lösning kommer medborgarna i EMU-länderna till sist att få se prislappen i högre inflation, högre räntor och högre skatter med minskad efterfrågan och färre jobbtillfällen till följd. Med en redan rekordhög arbetslöshet i många länder kommer eurokrisens andra steg bli till en huggsexa om jobben som hotar sammanhållningen inom hela EU. Finland måste rusta i tid för denna kamp.

Angelägna om att visa färdighet i att skapa jobb och trygga det egna mandatet kommer europeiska politiker vara benägna att föra en nationalistisk och i EU-sammanhanget "ojuste" politik. En ny form av förtäckt protektionism kommer att göra intåg med tilltag som är svåra att kritisera i det internationella samarbetet.

Länder kommer försöka locka till sig nya jobbtillfällen med riktade satsningar till individuella företag och helst då inom framtidsindustrier. Investeringarna ska övertalas med hjälp av subventioner i form av bidrag, lån eller aktiekapital på fördelaktiga – icke-marknadsmässiga – villkor, skatteförmåner, garantier, mjukare tolkningar av internationella avtal samt nationalistiska utspel.

Mycket talar för en ökad användning av förtäckta nationella lösningar i denna kris. För det första är själviska åtgärder som drabbar andra stater svåra att komma åt när de paketeras i det godas namn. Ursäkterna hämtas från områden som klimat- och energipolitik, deflationsbekämpning, terrorbekämpning, standardiserings- och harmoniseringspolitik. Geografiskt närliggande exempel kan hämtas från den svenska riksbankens kamp mot en förväntad deflation i mars 2009. Den svenska kronan skulle fås att depreciera för att fördyra importen med syftet att inflationen skulle stiga till 2 procent.

Finska skogsföretag fick den hårda vägen uppleva effekterna av den svenska kampen mot deflation i svårigheter att konkurrera med svenska företag som "subventionerats" av den lägre kronkursen. På den fasta växelkursens tid kallades detta konkurrerande devalvering; nu en helt accepterad krislösning!

För det andra talar nya starka konkurrenters närvaro på världsmarknaden för en ökad användning i Europa av "ojuste" politik för att säkra jobben.

Internationella undersökningar pekar på att en stor del av gränsöverskridande investeringar de närmaste åren kommer att hamna i Kina. Att endast ett fåtal av de nya jobben hamnar i Europa ger näring åt en huggsexa mellan medlemsländerna om dessa jobb.

EU-regler sätter gränser för kampen mellan medlemsländerna om jobben. Respekten för regler har dock visat sig vara liten bland EU:s politiker under krisen och undantagsregler tillåter dessutom

selektivt stöd. I kristider är alltså ramarna öppna för den gränsöverskridande europeiska kampen om jobbtillfällena.

Finland måste förberedas politiskt såväl som budgettaktiskt inför huggsexan. Politiskt gäller det att förhindra mildare tolkningar av EU:s statsstödsregler och få EU att motverka gråzonsbeteende och förtäckt protektionism. Regeringen bör även arbeta för tillkomsten av en instans för global tillsyn av spelreglerna för investeringar med mandat att utdöma påföljd när kampen om gränsöverskridande investeringar urartar.

Politikerna måste också arbeta mot nationalismen som följer med krisen där medlemsländer stänger gränserna för utländsk arbetskraft och endast välkomnar utländska företag som ger nya arbetstillfällen. Medlemsländernas benägenhet att bevilja asyl har visat sig sjunka i dåliga tider. Regeringen bör därför agera på europeisk nivå så att nationell invandringspolitik inte utvecklas till ett medel i kampen mot arbetslösheten och ett hot mot sammanhållningen inom EU.

För att Finland som ett litet land i periferin skall synas som ett investeringsalternativ bland uppåt 200 konkurrerande nationer krävs en stor satsning. Resurser till ambassader och organisationer ämnade att marknadsföra Finland som produktionsland bör ökas. För att Finland med kraft av regionens storlek skall få större synlighet på världsmarknaden bör nordiskt samarbete kring marknadsföringen fördjupas.

Lars Oxelheim

professor Ekonomihögskolan, Lunds universitet och Institutet för Näringslivsforskning
Ordförande Svenska nätverket för Europaforskning i ekonomi Stockholm, Sverige